

696 Sayılı KHK sonrasında Belediye Şirket İşçilerinin İlave Tediye Hakkı

(Municipal Companies' Employees' right to Additional Payment Stated Under The Code No 6772 Following The Statutory Decree No 696)

Av.Sedat GÖKDEMİR

Bursa Barosu Avukatı E-mail: gokdemirsedat@hotmail.com

0505 463 41 23 Hacıilyas Mh 4.Aral Sk Avukatlar İş Merkezi K 4 D 25
Osmangazi Bursa

Özet: Kamuda personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alım sözleşmelerinden kaynaklanan taşeron işçiliği sona erdiren 696 Sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Belediye taşeronlarında çalışan işçiler Belediye Şirketlerine geçirilmiştir.696 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Belediye şirketleri kamu kurumu gibi değerlendirilip taşerondan kadroya geçirilecek işçilerde 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu hükümleri aranmıştır. 696 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnameden önce muvazaalı olarak taşeronda çalıştırılan Belediye şirket işçileri muvazaalı çalıştıklarının tespiti sonucu başlangıçtan itibaren belediye işçisi sayılmakta ve ilave tediye ücreti alabilmekteydi. 696 sayılı KHK sonrası Belediye şirketlerinde kadroya geçirilen bu işçilerin ilave tediye alabilmesi Belediye şirketlerinin 6772 sayılı yasa kapsamında değerlendirilmesine bağlıdır. Makalemizde Belediye Şirket İşçilerinin 6772 sayılı Kanun Kapsamındaki İlave Tediye Ücretini alma hakkı olup olmadığı değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: 696 sayılı KHK, Belediye şirketi, 6772 Sayılı Kanun , İlave Tediye,Belediyeye bağlı teşekkül

Abstract:

Employees of subcontractors working for municipal companies on behalf of their subcontractor were designated as the employees of municipal companies themselves in accordance with The Statutory Decree no 696 which puts an end to be employee of subcontractor under service procurement agreement in public economic enterprises. According to The Statutory Decree no 696, municipal companies are interpreted as if they are public legal entities and employees who are to be hired as employees of municipal companies are needed to have requirements under Civil Servant's Act no 657. Before The Statutory Decree no 696 is come into force, employees of municipal companies who work collusively as employees of subcontractors were assumed as municipal employees from the beginning and were entitled to additional payment as a consequence of court cases. After The Statutory Decree no 696 is put into effect, these employees will have additional payment if municipal companies are included under The Code No 6772. In this article, it will be examined whether employees of municipal companies are entitled to additional payment stated under The Code No 6772.

Key Words: The Statutory Decree no 696, Municipal Companies, The Code No 6772, Additional Payment, Connected Organisation

Giriş

Kamuda personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alım sözleşmelerinden kaynaklanan taşeron işçiliği sona erdiren 696 Sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (1) ile Belediye taşeronlarında çalışan işçiler Belediye Şirketlerine geçirilmiştir. 696 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Belediye şirketleri kamu kurumu gibi değerlendirilip taşerondan kadroya geçirilecek işçilerde 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu hükümleri aranmıştır. 696 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnameden önce muvazaalı olarak taşeronda çalıştırılan Belediye şirket işçileri muvazaalı çalıştıklarının tespiti sonucu başlangıçtan itibaren belediye işçisi sayılmakta ve ilave tediye ücreti alabilmekteydi. 696 sayılı KHK sonrası Belediye şirketlerinde kadroya geçirilen bu işçilerin ilave tediye alabilmesi Belediye şirketlerinin 6772 sayılı yasa kapsamında değerlendirilmesine bağlıdır. 696 sayılı KHK ile 5018 sayılı Kanuna ekli (I), (II), (III) ve (IV) sayılı cetvellerde yer alan kamu idarelerinde kadroya geçirilen diğer işçiler ilave tediye ücreti almaktadır. Makalemizde Belediye Şirket İşçilerinin 6772 sayılı Kanun Kapsamındaki İlave Tediye Ücretini alma hakkı olup olmadığı değerlendirilmiştir.

İlave Tediye Konusundaki Yasal Dayanak:

İlave Tediye alacağı 6772 Sayılı Devlet ve Ona Bağlı Müesseselerde Çalışan İşçilere İlave Tediye Yapılması ve 6452 Sayılı Kanunla 6212 Sayılı Kanunun 2nci Maddesinin Kaldırılması Hakkında Kanun (2) ile düzenlenmiştir.

Yasanın 1.Maddesinde kimlerin ilave tediye alacağı düzenlenmiştir.

Madde 1 – Umumi, mülhak ve hususi bütçeli dairelerle mütedavil sermayeli müesseseler, sermayesinin yarısından fazlası Devlete ait olan şirket ve kurumlarla belediyeler ve bunlara bağlı teşekküller, 3460 ve 3659 sayılı kanunların şümulüne giren İktisadi Devlet Teşekkülleri ve diğer bilcümle kurum, banka, ortaklık ve müesseselerinde müstahdem olanlardan İş Kanununun şümulüne giren veya girmiyen yerlerde çalışmakta olan ve İş Kanununun muaddel birinci maddesindeki tarife göre işçi vasfında olan kimselere, ücret sistemleri ne olursa olsun, her yıl için birer aylık istihkakları tutarında ilave tediye yapılır.

Yasa 1956 yılında yürürlüğe girmiş olmasına rağmen Belediye Şirket işçilerinin ilave tediye ücreti hakkı konusunda Yargı Mercileri tarafından çelişkili kararlar verilmiştir.

Yargı Kararlarının bir kısmında Belediye Şirketlerinin 6772 sayılı yasa kapsamında değerlendirilmesi gerektiği belirtilmişken ,bir kısım Yargı Kararında bu kapsamda değerlendirilmemiştir.

Belediye Şirket İşçilerinin ilave tediye hakkına ilişkin Yargı Kararlarının tarihsel gelişimi :

2013 yılından önceki Görüş:

2013 yılına kadar açılan davalarda Belediye Şirket işçilerinin ilave tediyeye hak kazanamadığına hükmedilmiştir.(Yargıtay 9. Hukuk Dairesi E. 1996/17813 K. 1997/695 T. 20.1.1997 ,Yargıtay 9.HD. 2007/34591 E. 2009/604 K. 21.01.2009,(Yargıtay 9. HD. 2007/1156 E. 2007/27576 K. 20.09.2007)

"...6772 sayılı Kanunun 1. maddesinde; umumi, mülhak ve hususi bütçeli dairelerle, döner sermayeli müesseseler, sermayesinin yarısından fazlası devlete ait olan şirket ve kurumlarla belediyeler ve bunlara bağlı teşekküller iktisadi devlet teşekkülleri ve diğer bilcümle kurum, banka ortaklık ve müesseselerinde müstahdem olanlardan iş Kanununun kapsamına giren veya girmeyen yerlerde çalışmakta olan ve İş Kanununun değişik 1. maddesindeki tarife göre işçi niteliğinde bulunan kimselere ilave tediye (ikramiye) verilmesi öngörülmüştür. Dosyadaki bilgi ve belgelerden, davalı şirket belediyeye bağlı bir kuruluş olmadığı anlaşıldığına göre, 6772 sayılı Kanunun 1. maddesi kapsamına girmez. O halde, davacının bu isteği reddedilmesi gerekirken, aksine gerekçe ile kabul edilmesi hatalı olup, kararın bu yönden bozulması gerekmiştir.(Yargıtay 9. Hukuk Dairesi E. 1996/17813 K. 1997/695 T. 20.1.1997

...Somut olayda, davalı şirket özel hukuk tüzel kişiliğine sahip bir sermaye şirkettir. İlave tediye yararlanabilmek için işverenin yukarıda belirtilen şekilde kamu işvereni olması gerekmektedir. Bu şirketin ortakları arasında Belediyenin bulunması onun özel hukuk tüzel kişiliğini ve kar amaçlı ticari özelliğini ortadan kaldırmaz.Böyle olunca davacının talep ettiği ilave tediye alacağına reddine karar verilmelidir.Kıdem ve ihbar tazminatı hesabında ilave tediye hesaplamaya dahil edilmesi de hatalıdır.(Yargıtay 9.HD. 2007/34591 E. 2009/604 K. 21.01.2009)

".....Davacı 15.09.1993-14.05.1996 tarihleri arasında davalı belediyede iş sözleşmesi ile çalışmıştır. Daha sonra davalı belediyenin hissedarı olduğu D. Belediyesi Turistik Otel ve Sıcak Su Tesisleri A.Ş.'de çalışmaya devam etmiş ve 28.11.2003 tarihinde emekli olmak suretiyle işten ayrılmıştır. Davacıya tüm dönem için davalı belediyece bir miktar kıdem tazminatı ödenmiştir.Davacının belediyenin ortağı olduğu şirkette çalıştığı dönem için 6772 Sayılı Yasa uyarınca ödenmesi gereken ilave tediye ödenmesi hukuken mümkün değildir. Bu nedenle ilave tediyeye ilişkin talebin reddi gerekirken mahkemece yazılı şekilde kabulü hatalı olup bozmayı gerektirmiştir.(Yargıtay 9. HD. 2007/1156 E. 2007/27576 K. 20.09.2007)

2013 -2017 yılları arasındaki Görüş:

2013-2017 yılları arasında açılan davalarda ise şirketin sermayesinin çoğunluğunun belediyeye ait olması halinde belediyeye bağlı kuruluş olacağı ve ilave tediye ödemesi gerektiğine hükmedilmiştir.(Yargıtay 9.Hukuk Dairesi 23.05.2013 tarih 2013/5795E. 2013/15726 K. Yargıtay 7. HD. 2013/22549 E. 2014/3741 K. 13.02.2013 ,Yargıtay 7. Hukuk Dairesi E. 2014/21336 K. 2015/1391 T. 12.2.2015, Yargıtay 7. H. D. 25/06/2015 tarih 2014/19200E. 2015/13112 K.,Yargıtay 7. H. D. 04/07/2014 tarih 2014/7679E. 2014/15375 K., Yargıtay 7.H. D. 04/07/2014 tarih 2014/10375E. 2014/15221 K. Yargıtay 7. H. D. 20.06.2014 tarih 2014/8604 E. 2014/13920K.)

- Yargıtay 9.Hukuk Dairesi 23.05.2013 tarih 2013/5795E. 2013/15726 K. sayılı İlamı'nda "Ticaret Sicil Kayıtlarına göre davalı şirketin hissesinin tamamının Ankara Büyükşehir ve ilçe belediyelerine ait olduğu anlaşılmış olmakla 6772 sayılı yasa gereği İLAVE TEDİYE isteminin kabulü gerekirken reddi hatalı olup bozmayı gerektirmiştir." denilerek Belediye şirketlerinin ilave tediye ödemekle yükümlü olduğuna karar vermiştir.

-Yargıtay 7.Hukuk Dairesi 2013/22549E.2014/3741K.13.02.2014 tarihli kararında özetle:Somut olayda davalı şirketin %95 hissesi K.Belediyesine,%5 hissesi ise L.Belediyesine aittir.Şu haliyle davalı belediyeye bağlı kuruluş olup 6772 sayılı yasa kapsamındadır.O halde davacıya ilave tediye ücreti hesaplanıp verilmelidir.."denilerek Belediye şirketlerinin ilave tediye ödemekle yükümlü olduğuna karar vermiştir.

YARGITAY 7. HUKUK DAİRESİ E. 2014/21336 K. 2015/1391 T. 12.2.2015ÖZET : Dava, ilave tediye alacağının ödetilmesi talebine ilişkindir.Yerel mahkemece davalının özel hukuk tüzel kişisi olduğu bu sebeple davacının ilave tediye ödenmesinden faydalanamayacağı sonucuna varmış ise de; 6772 Sayılı Kanunda Belediyeler ve Belediyeye bağlı kuruluşların kanun kapsamında değerlendirileceği belirtilmiştir. Davalı şirketin %30 ortağı Bursa Büyükşehir Belediyesi, %20 ortağı Osmangazi Belediye Başkanlığı, %20 ortağı Yıldırım Belediye Başkanlığı, %2.8 ortağı N. Belediye Başkanlığı, %27,2 ortağı Buski Su ve Kanalizasyon idaresi genel müdürlüğüdür.Bu sebeple davalı şirket 6772 Sayılı Kanun kapsamında değerlendirilmeli ve davacının hak kazandığı ilave tediye alacağı tespit edilerek hüküm altına alınmalı iken yazılı gerekçeyle davanın reddine karar verilmiş olması hatalı olup bozma nedenidir..denilmektedir.

Yargıtay 7. H. D. 25/06/2015 tarih 2014/19200E. 2015/13112 K.,Yargıtay 7. H. D. 04/07/2014 tarih 2014/7679E. 2014/15375 K., Yargıtay 7.H. D. 04/07/2014 tarih 2014/10375E. 2014/15221 K. Yargıtay 7. H. D. 20.06.2014 tarih 2014/8604 E. 2014/13920K., Sayılı İlamlarında özetle " Mahkemece davalının özel hukuk tüzel kişisi olduğu bu nedenle davacının ilave tediye ödenmesinden faydalanamayacağı sonucuna varmış ise de; 6772 sayılı kanunda belediyeler ve belediyeye bağlı kuruluşların kanun kapsamında değerlendirileceği belirtilmiştir. Davalı şirketin %96 ortağı Bursa Büyükşehir Belediyesi ve yine geri kalan ortaklar da belediyeye bağlı kuruluşlardır. Bu nedenle davalı şirket 6772 sayılı kanun kapsamında değerlendirilmeli ve davacının hak kazandığı ilave tediye tespit edilerek hüküm altına alınmalı iken yazılı gerekçe ile davanın reddi hatalıdır."

2017 yılından sonraki görüş:

Yargıtay 22. Hukuk Dairesi 2017 yılında verdiği kararı ile belediye şirket işçilerinin 6772 sayılı Kanun kapsamında değerlendirilemeyeceğine hükmetmiştir.(Yargıtay 22. H.D. 2016/24028 E., 2017/14012 K.)

Yargıtay 22. H.D. 2016/24028 E., 2017/14012 K.

“6772 sayılı Kanun’un 1. maddesindeki düzenleme uyarınca, “belediyeler ve bunlara bağlı teşekküller” kanun kapsamındadır. Belediyelerin hissedarı olduğu şirketler ise, Ticaret Kanunu hükümlerine tabi, belediyeden ayrı ve bağımsız özel hukuk tüzel kişiliğine sahip olduğundan, bu şirketlerin belediyeye bağlı teşekkül sayılması mümkün değildir. Anılan maddede, sermayesinin yarısından fazlası Devlete ait olan şirketlerin kanun kapsamında olduğu açıkça belirtilmiş olmasına rağmen, madde metninde sermayesi belediyeye ait olan şirketlere yer verilmemesi kanun koyucunun tercihidir. Keza, 1580 sayılı Belediye Kanunu’nun, 15.07.1934 tarihinde yürürlüğe giren 2571 sayılı Kanun’la değişik 19. maddesi hükmünde, belediyelerin iştirak edecekleri şirketler ifadesine açıkça yer verilmiş olduğu halde, bu tarihten sonraki bir tarih olan 11.07.1956 tarihinde yürürlüğe giren 6772 sayılı Kanun’da, belediyelerin hissedarı olduğu şirketlerden bahsedilmemiş olması da bu durumun bir göstergesidir. Dolayısıyla, 6772 sayılı Kanun’un 1. maddesindeki, belediyeye bağlı teşekkül ifadesinden, kanun koyucunun, belediyelerin hissedarı olduğu şirketleri kastettiği söylenemez. Anılan sebeplerle, belediyelerin hissedarı olduğu şirketler 6772 sayılı Kanun kapsamında bulunmadıklarından, davalı şirket ilave tediye ödemekle yükümlü değildir. Bu halde, ilave tediye alacağı talebinin reddine karar verilmesi gerekirken, kabulüne karar verilmesi hatalı olmuştur.”

İçtihadı Birleştirme yönünde Yapılan Başvuru:

Yargıtay 7. 9.ve 22. Hukuk Daireleri arasında belediye şirket işçilerinin ilave tediye hakkı konusunda oluşan içtihat farklılığın giderilmesi için Yargıtay 1.Başkanlık Makamına İçtihadı Birleştirme amacıyla Yargıtay 22. Hukuk Dairesince yapılan başvuru üzerine, Yargıtay 9.Hukuk Dairesi tarafından Yargıtay 1. Başkanlığına yazılan görüş yazısında; Belediye Başkanlıklarının ortak olduğu şirketlerin bağlı kuruluş olmadığından, bu şirketlerin 6772 Sayılı kanun kapsamında kalmadıkları ve işçilerinin de ilave tediye yararlanamayacakları görüşü bildirilmiştir. Yargıtay Daireleri arasında bu hususta görüş farklılığı bulunmaması nedeniyle de, bu hususta içtihat birleştirme yoluna da gidilmemiştir.

Yargıtay 9.Hukuk Dairesi 2019 yılında verdiği karar ile Belediye Şirket İşçilerine İlave Tediye ödeme yükümlülüğünün bulunmadığına hükmetmiştir.

T.C. YARGITAY 9. HUKUK DAİRESİ E. 2018/2041 K. 2019/11473 T. 20.5.2019 ..Her ne kadar, aynı davalıya karşı ilave tediye alacak talebiyle açılmış ve bu talebin kabul edildiği bir kısım yerel mahkeme kararları Dairemizce onanmış ve ayrıca yine ilk derece ve bölge adliye mahkemelerinin gerekçeli kararlarında söz edildiği üzere, Yargıtay 7. Hukuk Dairesinin davalı şirketin 6772 Sayılı Kanun kapsamında değerlendirilmesi gerektiği yönünde kararları

bulunmakta ise de, Yargıtay 7. 9.ve 22. Hukuk Daireleri arasında bu yönde oluşan içtihat farklılığın giderilmesi için Yargıtay 1.Başkanlık Makamına İçtihadı Birleştirme amacıyla 22. Hukuk Dairesince yapılan başvuru üzerine, Dairemizce Yargıtay 1. Başkanlığına yazılan görüş yazısında; Belediye Başkanlıklarının ortak olduğu şirketlerin bağlı kuruluş olmadığından, bu şirketlerin 6772 Sayılı kanun kapsamında kalmadıkları ve işçilerinin de ilave tediye yararlanamayacakları ve hukuk dairelerinin kendi içinde verdiği çelişkili kararlara karşı içtihat birleştirme yolu bulunmadığı ve içtihat birleştirilmesinin mümkün olmadığı yönünde görüş bildirilmiştir. Yargıtay Daireleri arasında bu hususta görüş farklılığı bulunmaması nedeniyle de, bu hususta içtihat birleştirme yoluna da gidilmemiştir. Bu durumda Yargıtay Dairelerince benimsenen ortak görüşe göre, Belediyelerin hissedarı olduğu özel hukuk hükümlerine tabi şirketler 6772 Sayılı Kanun kapsamında kabul edilmemektedir. Dolayısıyla bu şirketlerin işçilerine ilave tediye ödeme yükümlülüğü bulunmamaktadır."

İstinaf Mahkemelerinin Çelişkili Kararları:

İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi
24.HD.2017/4296E.2018/1722K.sayılı,31.01.2019 tarihli kararında Belediye şirketlerinin 6772 sayılı yasa kapsamında bir kuruluş olması nedeniyle ilave tediye alacağının kabulüne kesin olarak karar verilmiştir.

İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 25.HD.2017/3169E.2019/109K.sayılı kararında Belediye şirketlerinin 6772 sayılı yasa kapsamında bir kuruluş olması nedeniyle ilave tediye alacağının kabulüne kesin olarak karar verilmiştir.

İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi
29.HD.2017/2867E.2019/1530K.sayılı,09/05/2019 tarihli kararında Belediye şirketlerinin 6772 sayılı yasa kapsamında bir kuruluş olması nedeniyle ilave tediye alacağının kabulüne kesin olarak karar verilmiştir.

Bursa Bölge Adliye Mahkemesi 3. H D. 12.07.2018 tarih, 2018/1629E. 2018/1955K.sayılı kararı ile Belediye şirketlerinin 6772 sayılı yasa kapsamındaki kuruluş olmadığı gerekçesi ile ilave tediye ödemekle yükümlü olmadığına kesin olarak karar vermiştir.

Bursa Bölge Adliye Mahkemesi 9. H D. 04.10.2018 tarih, 2018/1732E. 2018/1645K.sayılı kararı ile Belediye şirketlerinin 6772 sayılı yasa kapsamındaki kuruluş olmadığı gerekçesi ile ilave tediye ödemekle yükümlü

olmadığına kesin olarak karar vermiştir.

Kamu Denetçiliği Kurumunun 2019/7382-S.11267 Sayılı 22/08/2019 tarihli kararı:

Kamu Denetçiliği Kurumu 22/08/2019 tarihli kararında belediye şirketlerinin işçilerine ilave tediye ödemeleri gerektiğine ilişkin tavsiye kararı vermiştir.

"Yapılan inceleme neticesinde; belediye şirketlerinin, ilave tediyein kapsamını belirleyen 6772 sayılı Kanunun 1 inci maddesinde yer alan "... belediyeler ve bunlara bağlı teşekküller..." ve "... 3659 sayılı kanunların şümülüne giren İktisadi Devlet Teşekkülleri ve diğer bilcümle kurum, banka, ortaklık ve müesseselerinde..." şeklindeki her iki düzenlemenin de kapsamında yer aldığı değerlendirilmiş, başvuranın işçi statüsünde çalıştığı ... Ltd. Şti.'nin sermayesinin tamamının Gebze Belediyesine ait olması nedeniyle 6772 sayılı Kanunun uygulanması bakımından belediyein bağlı teşekkülü olduğu anlaşıldığından başvuranın ilave tediyeiden yararlandırılmaması işleminin hukuka ve hakkaniyete aykırı olduğu sonuç ve kanaatine varılmıştır.." (Kamu Denetçiliği Kurumunun 2019/7382-S.11267 Sayılı 22/08/2019 tarihli kararı)

Anayasa Mahkemesi 2017/29896 numaralı 25.12.2018 tarihli Bireysel Başvuru Kararında İlave Tediye Alacağının süregelen görüş ayrılığından kaynaklı olarak reddedilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir.

BELEDİYE ŞİRKETLERİ 6772 SAYILI KANUNDA GEÇEN BELEDİYELERE BAĞLI TEŞEKKÜL MÜDÜR? BU ŞİRKETLER 3659 SAYILI KANUN KAPSAMINA GİRER Mİ?

6772 Sayılı Kanunun 1.maddesinde; "Umumi, mülhak ve hususi bütçeli dairelerle mütedavil sermayeli müesseseler, sermayesinin yarısından fazlası Devlete ait olan şirket ve kurumlarla belediyeler ve bunlara bağlı teşekküller, 3460 ve 3659 sayılı kanunların şümülüne giren İktisadi Devlet Teşekkülleri

ve diğer bilcümle kurum, banka, ortaklık ve müesseselerinde müstahdem olanlardan İş Kanununun şümülüne giren veya girmiyen yerlerde çalışmakta olan ve İş Kanununun muaddel birinci maddesindeki tarife göre işçi vasfında olan kimselere, ücret sistemleri ne olursa olsun, her yıl için birer aylık istihkakları tutarında ilave tediye yapılır." denilmektedir.

3659 sayılı kanunun 1.maddesinin C bendinde "Devletçe veya mülhak veya hususi bütçeli idarelerce veya belediyelerce veya yukarıdaki bendlerde yazılı teşekkül ve bankalar tarafından sermayesinin yarısından fazlasına iştirak suretiyle kurulan teşekküller ve bunların aynı nispette iştirakleriyle vücut bulan kurumlar ve ticaret ve sanayi odaları ve borsalar veya satın alınıp belediyelere bağlanan müesseseler..." ibaresi geçmekte olup belediyelerin sermayesinin yarısından fazlasına iştirak suretiyle kurulan kuruluşların da ilave tediye ödemekle yükümlü olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

3659 sayılı yasa 666 sayılı KHK ile 31.12.2011 tarihinde yürürlükten kaldırılmıştır.Anayasa Mahkemesine yapılan iptal başvurusu üzerine 3659 sayılı yasayı kaldıran 666 sayılı KHK'nın 12.ek maddesi Anayasa Mahkemesinin 2011/139E.2012/205K.sayılı kararı ile Yetki Kanunu kapsamında olmadığı gerekçesi ile iptal edilmiştir.Yargıtay İçtihadı Birleştirme Genel Kurulu E.1982/1, K.1982/1 sayılı Kararında belirtildiği üzere Anayasa Mahkemesinin iptal ettiği Kanunun yürürlükten kaldırdığı kanun kendiliğinden yürürlüğe girmez. Dolayısı ile 3659 sayılı yasa bugün için yürürlükte değildir.

6772 Sayılı Kanunun 1.maddesinde geçen bağlı kuruluş (teşekkül) kapsamına ve 3659 sayılı kanun kapsamına Belediye şirketleri de girmektedir.Kuruluş (teşekkül) tabiri geniş bir tabir olup şirketleri de kapsamaktadır.

Yargıtay 9. H. D. Tarafından onanarak kesinleşmiş bulunan İstanbul 1. İş Mahkemesi 17/2/1995 tarih, 1994/740 E, 1995/148 K.Sayıli İlamı'nda "Anonim ortaklıklar olup olmadıklarına bakılmaksızın, sermayelerinin büyük bir bölümünün belediyeye ait olduğu, faaliyetlerinin evvelce belediye birimlerince yürütölmekte iken, özel hukukun sağladığı bazı olanaklardan yararlanmak amacıyla bu ortaklılara devredildiğı, şirketin yönetim ve mali yönü ile..... belediye ile özdeşleşmiş durumda olduğu, belediye başkanının, aynı zamanda şirketin yönetim kurulu başkanı olması" nedenleri ile belediye şirketlerinin bağlı teşekküller olduğu" şeklinde hüküm kurulmuştur.

BELEDİYE ŞİRKETLERİ KAMUSAL YETKİ VE

AYRICALIKLARDAN FAYDALANMAKTA MIDIR?

* Belediye şirketleri Taşıt Kanunundan faydalanmakta ve şirket adına kayıtlı araçlar resmi kurumlara ait siyah plaka kullanabilmektedir.

* 696 Sayılı KHK'da Belediye şirketleri adeta kamu kurumu gibi değerlendirilip taşerondan kadroya geçirilecek işçilerde 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu hükümleri aranmıştır.

696 sayılı KHK'nın Geçici 24.maddesinde İl özel idareleri ve belediyeler ile bağlı kuruluşlarında ve bunların üyesi olduğu mahalli idare birliklerinde, birlikte veya ayrı ayrı sermayesinin yarısından fazlası il özel idareleri, belediyeler ve bağlı kuruluşlarına ait şirketlerde 4734 sayılı Kanun ve diğer mevzuat hükümleri uyarınca personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alım sözleşmeleri kapsamında yükleniciler tarafından 4/12/2017 tarihi itibarıyla çalıştırılmakta olanların 657 sayılı Kanunun 48 inci maddesinin (A) bendinin (1), (4), (5), (6), (7) ve (8) numaralı alt bentlerinde belirtilen şartları taşıması gerektiği belirtilmiştir.

Bu şartlar:

1. Türk Vatandaşı olmak,
4. Kamu haklarından mahrum bulunmamak,
5. (Değişik: 23/1/2008 - 5728/317 md.) Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile; kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıl veya daha fazla süreyle hapis cezasına ya da affa uğramış olsa bile devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, (...)(1) zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık suçlarından mahkûm olmamak.
6. Askerlik durumu itibarıyla;
 - a) Askerlikle ilgisi bulunmamak,
 - b) Askerlik çağına gelmemiş bulunmak,

c) Askerlik çağına gelmiş ise muvazzaf askerlik hizmetini yapmış yahut ertelenmiş veyahut sınıfa geçirilmiş olmak,

7. 53 üncü madde hükümleri saklı kalmak kaydı ile görevini devamlı yapmasına engel

olabilecek (...)(2) akıl hastalığı (...)(2) bulunmamak.

8. (Ek: 3/10/2016 – KHK-676/74 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7070/60 md.)
(İptal:

Anayasa Mahkemesinin 24/7/2019 tarihli ve E.:2018/73; K.:2019/65 sayılı Kararı ile)

* Ulaşım ve diğer hizmetleri ihale yoluyla değil emanet usulüyle yürütmektedir.

* Kamu ihale kanunu gereği ihaleler yapmaktadır.

* Hesapları Sayıştay denetimine tabidir.

*Hisselerinin çoğunluğu Belediyeye ait olup diğer hisse sahibi şirketlerin nerdeyse tamamı da Belediye teşekkülüdür.

*Kanunun verdiği yetki, Bakanlar Kurulunun izni ve Belediye Meclis kararı ile kurulurlar.

*Şirketlerin kazançlarının bir kısmı Belediye Başkanlığına kalmaktadır.

*Yönetim Kurulu Başkanı çoğunlukla Belediye Başkanı veya atadığı kişidir.

*Birçok ilde Şehir içi ulaşım işi tekeli Belediyenin ulaşım şirketleri tarafından yürütmekte olup özel şahıslara ait özel halk otobüslerinin kazançlarından kesinti de yapabilmektedir.

Görüldüğü üzere Belediye şirketleri kamusal yetki ve ayrıcalıklardan faydalanmaktadır. Belediye şirketlerinin sadece özel hukuk tüzel kişiliği kabul edilmesi olanaklı değildir.

Özel hukuk tüzel kişisi sayılıp sayıştay denetime tabi olan , kamu ihale kanunu hükümlerine göre ihale yapan ve işe alacağı işçilerde 657 sayılı Devlet Memurları Kanununda geçen şartları arayan özel şirket yoktur.

Belediye Şirketlerinin ticari şirket oldukları ve Belediyelerden ayrı bir tüzel kişilikleri olması sebebiyle ilave tediye ödememeleri gerektiği de düşünülemez.

Zira Büyükşehir Belediyeleri'ne bağlı olup işçilerine ilave tediye ödemesi yapan İski ve Buski gibi kurumların da tacir sıfatı ve ayrı tüzel kişilikleri mevcuttur. Yargıtay 11. H. D. 2010/6428 E. 2011/17029 K. Ve Yargıtay 17. H. D. 2014/3135 E. 2014/3324 K. sayılı İlamları'nda İski ve Buski'nin tacir olduğuna dair karar verilmiştir.

Anayasa Mahkemesinin 22.12.1994 gün ve 1994/70 E.1994/65-2 K.sayılı kararında özetle: "Kamu iktisadi Teşebbüsleri ticari esaslara göre yani özel hukuk hükümlerine göre faaliyette bulunan ve kamu yararı amacıyla çalışan kamu tüzelkişileridir... Kamu iktisadi Teşebbüslerinin özel hukuk kurallarına bağlı olarak faaliyette bulunması onun kamusal niteliğini değiştirmez..." denilmiştir.

Belediyeler norm kadro kısıntısını Belediyeye bağlı şirketler aracılığı ile aşmaktadır. Belediyeye bağlı şirketlerde norm kadro kısıntısı söz konusu olmadığından Belediye şirketlerinin Belediye ve Bağlı Kuruluşlar ile Mahalli İdare Birlikleri Norm Kadro İlke ve Standartlarına dair Yönetmelik'in ekli listesinde yer almazlar. Belediyeye bağlı kuruluşları gösteren bir kanun, yönetmelik veya liste yoktur.

Muvazaa konusunda Kamu işverenleri bakımından farklı bir uygulamaya gidilemez.

5538 sayılı yasa ile 4857 sayılı İş Kanununun 2. maddesine bazı fıkralar

eklenmiş ve kamu kurum ve kuruluşlarıyla sermayesinin yansından fazlasının kamuya ait olduğu ortaklıklara dair ayrık durumlar tanınmıştır. Bununla birlikte maddenin diğer hükümleri değişikliğe tabi tutulmadığından, asıl işveren alt işveren ilişkisinin ögeleri ve muvazaa ögeleri değişmemiştir. Öyle ki, alt işveren verilmesi mümkün olmayan bir işin bırakılması ya da muvazaalı bir ilişki içine girilmesi halinde işçilerin baştan itibaren asıl işverenin işçileri olarak işlem görecekları 4857 sayılı İş Kanununun 2. maddesinin 6. fıkrasında açık biçimde öngörülmüştür. Kamu işverenleri bakımından farklı bir uygulamaya gidilmesi hukuken korunmaz. Gerçekten muvazaalı ilişkide işçi, gerçek işverenin işçisi ise, kıdem ve unvanının dışında bir kadro karşılığı çalışması ve diğer işçilerle aynı ücreti talep edememesi, 4857 sayılı İş Kanununun 5. maddesinde öngörülen eşitlik ilkesine aykırılık oluşturur. Yine koşulların oluşmasına rağmen işçinin toplu iş sözleşmesinden yararlanamaması, anayasal temeli olan sendikal hakları engelleyen bir durumdur.(Yargıtay 9.HD. 24.10.2008 gün 2008/ 33977 E, 2008/ 28424 K).

Belediyeler Kanunu'nun 67. maddesi uyarınca bir işin Belediye tarafından alt işverene verilmesi muvazaa iddialarının araştırılmasına engel teşkil etmez. Söz konusu hükümde sayılan işlerin alt işverene verilmesine dayanılarak iş sözleşmesinin feshi, muvazaa iddiasının ispatı halinde geçersiz olacaktır.(YARGITAY 9. HUKUK DAİRESİ E: 2008/13508 K: 2008/9251 T: 21.04.2008)

696 Sayılı KHK'dan önce muvazaalı olarak taşeronda çalıştırılan Belediye şirket işçileri açtıkları davalar ile muvazaa tespiti sonucu başlangıçtan itibaren belediye işçisi sayılmakta ve ilave tediye ücreti almaktaydı. Aynı KHK ile 5018 sayılı Kanuna ekli (I), (II), (III) ve (IV) sayılı cetvellerde yer alan kamu idarelerinde kadroya geçirilen benzer durumdaki diğer işçiler ilave tediye ücreti almaktadır.

Taşeronda iken muvazaa tespiti ile ilave tediye alabilen Belediye şirket işçileri Kadroya geçtikten sonra ilave tediye alamayacağı söylenemez.

T.C.YARGITAY 10. HUKUK DAİRESİ E. 2015/7178 K. 2017/8179 T. 21.11.2017 kararında Sermayesi İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından karşılanan şirketin Kamu idaresi işyerleri kapsamında olduğu ve özel sektör işverenlerine SGK'ca sağlanan %5 teşvik indiriminden faydalanamayacağı kabul edilmiştir.

Sonuç: Kamuda taşeron işçiliği sona erdiren 696 Sayılı KHK ile Belediye taşeronlarında çalışan işçiler Belediye Şirketlerine geçirilmiştir.696 Sayılı KHK'da Belediye şirketleri kamu kurumu gibi değerlendirilip taşerondan kadroya geçirilecek işçilerde 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu hükümleri aranmıştır.696 Sayılı KHK'dan önce muvazaalı olarak taşeronda çalıştırılan Belediye şirket işçileri açtıkları davalar ile muvazaa tespiti sonucu başlangıçtan itibaren belediye işçisi sayılmakta ve ilave tediye ücreti almaktaydı.Aynı KHK ile 5018 sayılı Kanuna ekli (I), (II), (III) ve (IV) sayılı cetvellerde yer alan kamu idarelerinde kadroya geçirilen benzer durumdaki diğer işçiler ilave tediye ücreti almaktadır.696 KHK sonrası Belediye şirketlerinde kadroya geçirilen işçilerin ise ilave tediye alamayacaklarını söylemek 6772 sayılı yasa ve eşitlik ilkesine aykırılık teşkil edecektir.

KAYNAKLAR:

BERK, Ahmet : Yerel Hizmet Sunumu ve Belediye İktisadi Teşebbüsleri
Sayıştay Dergisi, Sayı 49, Nisan-Haziran 2003.

OCAK, Uğur : İşçilik Alacakları,
2.Kitap -Ankara 2016

GENÇAY SEVGİLİ, Fatma Didem: Belediye Şirketlerinin Hukuk Statüsü
TBB Dergisi -2018

TOPAK,Süleyman, Belediye İktisadi Teşebbüslerinde Çalışan İşçilerin 6772 Sayılı Yasaya
Göre İlave Tediye Ücreti Hakkı
Legal İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku Dergisi, 2015 Yılı, 45. Sayı

Kazancı İçtihat Programı.

ww.yargitay.gov.tr.karar arama.

<https://www.ombudsman.gov.tr>

Kamu Denetçiliği Kurumunun 2019/7382-S.11267 Sayılı 22/08/2019 tarihli kararı

